

Pariško ministarsko priopćenje

Pariz, 25. svibnja 2018. godine

Sastavši se u Parizu 24. i 25. svibnja 2018. godine, dvadeset godina nakon potpisivanja Sorbonske deklaracije, mi, ministri zaduženi za visoko obrazovanje, želimo proslaviti napredak koji je postignut stvaranjem Europskoga prostora visokog obrazovanja u posljednja dva desetljeća, ali se također i snažno obvezati u poduzimanju ambicioznih koraka za njegov daljnji razvoj.

Ponosni smo na sve što je postigao Bolonjski proces. Stvorili smo nešto jedinstveno: Europski prostor visokog obrazovanja (EHEA) u kojem se politike i ciljevi dogovaraju na europskoj razini te nakon toga provode u sklopu nacionalnih obrazovnih sustava i na visokim učilištima. To je područje u kojemu vlade, visoka učilišta i dionici zajedno oblikuju prostor visokog obrazovanja, a to pokazuje što mogu postići zajednički napor i trajan dijalog između vlada i sustava visokog obrazovanja. Na cijelom prostoru EHEA-e otvorili smo put pojačanoj studentskoj mobilnosti i poboljšali usporedivost i transparentnost naših sustava visokog obrazovanja te povećali njihovu kvalitetu i atraktivnost. EHEA promiče uzajamno razumijevanje i povjerenje te poboljšava suradnju između naših sustava visokog obrazovanja.

Akademski sloboda i integritet, institucionalna autonomija, sudjelovanje studenta i osoblja u procesima upravljanja u visokom obrazovanju te javna odgovornost visokog obrazovanja predstavljaju okosnicu EHEA-e. Budući da posljednjih godina u nekim zemljama svjedočimo osporavanju tih temeljnih vrijednosti, snažno se obvezujemo da ćemo ih promicati i štiti u cijeloj EHEA-i uz pojačan politički dijalog i suradnju.

Još od Sorbonske i Bolonjske deklaracije sustavi visokog obrazovanja i institucije EHEA-e proveli su velike reforme. U trenutku kada se Europa susreće s velikim društvenim izazovima: od nezaposlenosti i društvene nejednakosti do problema vezanih uz migracije i porast političke polarizacije, radikalizacije i snažnog ekstremizma - visoko obrazovanje može i mora preuzeti odlučujuću odluku u pronalaženju rješenja za te probleme. Ono također mora igrati ključnu ulogu u utvrđivanju činjenica na temelju kojih se vode javne rasprave i donose odluke. Omogućujući studentima i ostalim polaznicima obrazovanja mogućnost cjeloživotnoga osobnog razvoja, visoko obrazovanje povećava njihove prilike za zapošljavanje i potiče ih da budu aktivni građani u demokratskom društvu.

Stoga se obvezujemo da ćemo razvijati javne politike kojima se potiču i podržavaju visoka učilišta u ispunjavanju svoje društvene odgovornosti i pridonose razvoju inkluzivnijeg društva poboljšavanjem međukulturnog razumijevanja, građanskog angažmana i etičke svijesti, kao i osiguravanja jednakog pristupa visokom obrazovanju.

Napredak u provođenju dogovorenih reformi

Izješće o provedbi ciljeva Bolonjskoga procesa pokazuje da je postignut napredak, ali je provedba i dalje neujednačena, kako među područjima javnih politika tako i među zemljama.

Osiguravanje kvalitete je ključno kako bi se razvilo uzajamno povjerenje te povećala mobilnost i pravedno priznavanje inozemnih obrazovnih kvalifikacija i razdoblja studija na području EHEA-e.

Stoga prepoznajemo napredak koji je napravljen u primjeni Europskih standarda i smjernica za osiguravanje kvalitete u Europskome prostoru visokog obrazovanja (ESG) u nacionalnoj i institucionalnoj praksi u većini država i obvezujemo se ukloniti prepreke za njihovu uvođenje u nacionalno zakonodavstvo. Također ćemo omogućiti i promicati korištenje „Europskoga pristupa za osiguravanje kvalitete združenih studija“ kako bi se potaknuo razvoj združenih studija. Pozdravljamo i namjeravamo promicati razvoj baze podataka za vanjsko osiguravanje kvalitete (DEQAR).

Kako bismo razvili mobilnost i priznavanje kvalifikacija diljem EHEA-e, omogućit ćemo da se usporedive inozemne kvalifikacije visokog obrazovanja stečene u jednoj državi EHEA-e automatski priznaju na istoj osnovi u drugim zemljama u svrhu pristupa daljnjem obrazovanju i tržištu rada. U tu ćemo svrhu omogućiti potpunu implementaciju ECTS-a sukladno Vodiču za korisnike ECTS-a iz 2015. godine.

Poduzet ćemo korake da se primjenjuje Lisabonska konvencija o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija i njezine preporuke, posebice vezano uz pitanje priznavanja inozemnih obrazovnih kvalifikacija izbjeglica i raseljenih osoba. Također ćemo se zalagati za usvajanje transparentnih procedura za priznavanje kvalifikacija, prethodnog učenja i razdoblja studija uz primjenu interoperativnih digitalnih rješenja.

Odobravamo predloženi izmijenjeni jedinstveni model dopunske isprave o studiju i obvezujemo se da ćemo raditi na njegovu prihvaćanju u istom obrascu i na isti način kao što je to u Lisabonskoj konvenciji o priznavanju i Europassu. Kako bismo i dalje promicali mobilnost studenata i osoba s diplomom, pozdravljamo i podržavamo inicijativu digitalizacije dopunske isprave o studiju te se obvezujemo da ćemo pružati potporu visokim učilištima da nastave razmjenu podataka o studentima u sigurnom, čitljivome i interoperativnome formatu, koji je u skladu sa zakonodavstvom o zaštiti podataka. Također sa zanimanjem obraćamo pažnju na EU pilot-projekt „Europska studentska iskaznica“, čiji bi se opseg mogao proširiti na način da daje potporu i olakšava studentsku mobilnost u cijeloj EHEA-i.

U mnogim od naših obrazovnih sustava kvalifikacije koje se stječu nakon kratkih stručnih studija (s dodijeljenim ECTS bodovima) imaju sve veću ulogu u pripremi studenata za posao i nastavak studija, kao i za poboljšanje socijalne kohezije olakšavanjem pristupa za mnoge osobe kojima inače ne bi bilo dostupno visoko obrazovanje. Stoga ćemo uvrstiti kvalifikacije koje se stječu završetkom kratkih stručnih studija među samostalne kvalifikacije u sklopu sveobuhvatnog okvira kvalifikacija EHEA-e (QF-EHEA). Svaka zemlja može odlučiti hoće li ih i na koji način integrirati u nacionalne kvalifikacijske okvire.

Pokretanje potpunog potencijala EHEA-e: Poboljšanja u provedbi

Svjesni smo da reforme koje pokreće Bolonjski proces zahtijevaju uspješnu provedbu i puno vlasništvo nad svim dogovorenim ciljevima i obvezama u cijeloj EHEA-i. Ispunjavanje naših

obveza ovisi o usklađenim naporima nacionalnih donositelja politika, državnih i javnih vlasti, visokih učilišta, nastavnika, studenata i ostalih dionika, kao i o koordinaciji na razini EHEA-e.

Kako bi se iskoristio potpuni potencijal EHEA-e i omogućila provedba ključnih ciljeva Bolonjskoga procesa, prihvaćamo pristup temeljen na strukturiranoj kolegijalnoj potpori, temeljen na solidarnosti, suradnji i uzajamnom učenju. U razdoblju od 2018. do 2020. godine tematske radne skupine usredotočit će se na tri ključne obveze presudne za jačanje i davanje potpore kvaliteti i suradnji u sklopu EHEA-e:

- sustav koji se sastoji od triju ciklusa i s kvalifikacijama prve i druge razine kojima se dodjeljuju ECTS bodovi, kompatibilan s kvalifikacijskim okvirom EHEA-e;

- primjena Lisabonske konvencije o priznavanju;

- osiguravanje kvalitete u skladu s Europskim standardima i smjernicama za osiguravanje kvalitete u Europskome prostoru visokog obrazovanja.

Ovime dajemo ovlast Skupini za praćenje Bolonjskoga procesa (BFUG) da provodi, koordinira i prati usuglašeni pristup kolegijalne potpore uz pomoć Radne skupine za koordinaciju provedbe Bolonjskoga procesa koja je osnovana u tu svrhu. Ona će napraviti analizu prvog kruga kolegijalne potpore i uz BFUG predložiti smjer u kojem bi aktivnosti trebale krenuti u budućnosti te nam podnijeti izvješće na našoj sljedećoj Ministarskoj konferenciji EHEA-e 2020. godine.

Potičemo korištenje Erasmus+ programa kako bi se povećala suradnja i izvan okvira mobilnosti te postigao napredak u provedbi ključnih ciljeva.

Bjelorusija se pridružila EHEA-i 2015. godine na temelju usuglašenoga plana. Svjesni smo da su neke prve reforme započele, ali ostaju mnogi značajni izazovi. Pozdravljamo opredijeljenost Bjelorusije da radi uz potporu partnera na provedbi predložene strategije za razdoblje od 2018. do 2020. godine.

Promjene na području učenja i poučavanja

U posljednjih 20 godina temeljna misija Bolonjskoga procesa i glavni cilj strukturnih reformi bilo je osigurati i poboljšati kvalitetu i važnost učenja i poučavanja. Cjeloživotno učenje iznimno je važno za naša društva i gospodarstva, kao i za dobrobit naših građana. Došlo je vrijeme da se inovativnim praksama učenja i poučavanja doda suradnja kao još jedan od zaštitnih znakova EHEA-e. Stoga se obvezujemo da ćemo razviti nove i inkluzivne pristupe kontinuiranom unapređivanju učenja i poučavanja diljem EHEA-e, u čemu možemo uspjeti blisko surađujući s europskom akademskom zajednicom, potpuno poštujući akademsku slobodu i institucionalnu autonomiju.

Uspjeh Europskoga foruma za učenje i poučavanje, koji je prošle godine pokrenula Europska udruga sveučilišta, pokazuje vrijednost i potencijal suradnje u učenju i poučavanju, s konkretnim koristima za visoka učilišta, nastavnike i studente. Stoga ćemo, uz mjere na nacionalnoj razini, razviti zajedničke europske inicijative za potporu širokom spektru

inovativnih praksi učenja i poučavanja, polazeći od postojećih dobrih praksi u našim državama i izvan njih.

One će uključivati daljnji razvoj i potpunu provedbu koncepta učenja usmjerenog na studenta i otvorenog obrazovanja u kontekstu cjeloživotnog učenja. Studijski programi koji omogućuju raznolike metode učenja i fleksibilno učenje potiču društvenu mobilnost i kontinuirani profesionalni razvoj, istodobno omogućujući studentima pristup i završavanje visokog obrazovanja u bilo kojem životnom razdoblju.

Davat ćemo potporu visokim učilištima kako bi razvijala i poboljšavala svoje strategije učenja i poučavanja. Također ćemo ih poticati da izvode interdisciplinarnu studijsku programe te da kombiniraju učenje i stjecanje znanja i vještina kroz rad. Studenti bi trebali biti u doticaju s istraživanjima ili aktivnostima povezanim s istraživanjima i inovacijama na svim razinama visokog obrazovanja kako bi razvili kritičko i kreativno razmišljanje koje će im omogućiti pronalaženje rješenja za izazove koje donosi budućnost. U tom se smislu obvezujemo da ćemo ojačati sinergiju između obrazovanja, istraživanja i inovacija.

Digitalizacija igra važnu ulogu na svim područjima u društvu te mi prepoznamo njezin potencijal da preobrazi način na koji se izvode studijski programi i ljudi uče u različitim fazama života. Pozivamo visoka učilišta da pripreme svoje studente i daju potporu nastavnicima kako bi mogli funkcionirati na kreativan način u digitalnom okruženju. Omogućit ćemo obrazovnim sustavima da uz odgovarajuće osiguravanje kvalitete bolje iskoriste digitalno obrazovanje i kombinirano učenje kako bi se poboljšalo cjeloživotno i fleksibilno učenje, potaknuo razvoj digitalnih vještina i kompetencija, poboljšala analiza podataka, istraživanja i predviđanja u obrazovanju te uklonile zakonske prepreke za izvođenje otvorenog i digitalnog obrazovanja. Pozivamo BFUG da se u sljedećem razdoblju radi na pitanju digitalizacije.

Budući da je kvalitetno poučavanje nužno za poticanje kvalitetnoga visokog obrazovanja, napredovanje u sklopu akademske karijere potrebno je temeljiti na uspješnom istraživanju i kvalitetnom poučavanju. Treba imati u vidu i njegov širi doprinos društvu.

Promicat ćemo i podržavati institucionalne, nacionalne i europske inicijative za stjecanje nastavničkih kompetencija i kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika u visokom obrazovanju te pronaći načine priznavanja kvalitetnog i inovativnog poučavanja za njihovo napredovanje.

Nakon 2020. godine: Još ambicioznija EHEA

EHEA je dokazala svoju ulogu jedinstvenog okvira za suradnju na području visokog obrazovanja u Europi. Za daljnji razvoj EHEA-e pojačat ćemo interdisciplinarnu i prekograničnu suradnju te razviti inkluzivni i inovativni pristup učenju i poučavanju. Pozivamo BFUG da na vrijeme podnese prijedloge za naš sastanak koji će se održati 2020. godine kako bismo omogućili visokom obrazovanju da u potpunosti odigra svoju ulogu suočavanja s izazovima s kojima se susreću naša društva.

Poticat ćemo i proširiti cjelovitu transnacionalnu suradnju u visokom obrazovanju, istraživanju i inovacijama kako bi se povećala mobilnost nastavnika, studenata i istraživača te kako bi se

izvodilo više združenih studija na području EHEA-e. Sa zanimanjem obraćamo pažnju na nedavnu inicijativu Europske unije, „Europska sveučilišta“, i namjeravamo poticati naša visoka učilišta da iskoriste njezine mogućnosti. Pozivamo BFUG da do 2020. godine uspostavi suradnju s Odborom za europski istraživački prostor i inovacije (ERAC) i Europskim istraživačkim prostorom (ERA).

Obvezujemo se da ćemo omogućiti visokom obrazovanju da osigura održivu budućnost našem planetu i društvu te pronaći način na koji mi, kao ministri EHEA-e, možemo pridonijeti ostvarivanju ciljeva održivog razvoja UN-a na globalnoj, europskoj i nacionalnoj razini.

Za nastavak aktivnosti *Bologna Policy Forum*a dajemo ovlast BFUG-u da uspostavi globalni politički dijalog koji bi poboljšao redovitu suradnju s drugim regijama i međunarodnim organizacijama. Taj bi se dijalog trebao usredotočiti na promicanje uzajamnog učenja i zajedničkih inicijativa o pitanjima zajedničkog interesa, kao što su socijalna inkluzija i šira uloga visokog obrazovanja. Pozdravljamo rad na Globalnoj konvenciji o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju UNESCO-a.

Uviđamo da je potreban daljnji napor kako bi se ojačala socijalna dimenzija u visokom obrazovanju. Kako bi se ostvarila obveza da studentsko tijelo koje pristupa visokom obrazovanju i stječe kvalifikacije na europskim visokim učilištima odražava raznolikost europskog stanovništva, poboljšat ćemo pristup i završnost podzastupljenih i ranjivih skupina.

Stoga dajemo ovlast BFUG-u da se radi na ovoj temi do sljedeće Ministarske konferencije EHEA-e.

Priprema Ministarske konferencije EHEA-e 2020. godine

Za Ministarsku konferenciju 2020. godine zadužujemo BFUG da izradi Izvješće o provedbi Bolonjskoga procesa koje će ocijeniti napredak na području EHEA-e od početka Bolonjskoga procesa, uključujući napredak koji je ostvaren u postizanju cilja na području mobilnosti dogovoren na Ministarskoj konferenciji u Leuvenu 2009. godine.

Pozivamo također BFUG da dostavi prijedloge glavnih prioriteta za sljedeće desetljeće, u suradnji s visokim učilištima, osobljem i studentima te za razvoj EHEA-e.

Sa zahvalnošću prihvaćamo ponudu Italije da bude domaćin sljedeće Ministarske konferencije EHEA-e i *Bologna Policy Forum*a.

Privitak

Usvojene mjere:

- Strukturirani pristup kolegijalne potpore za provedbu triju ključnih obveza Bolonjskoga procesa
- Strategija za Bjelorusiju za razdoblje od 2018. do 2020. godine
- Kratki stručni studiji kao samostalne kvalifikacije u sklopu Kvalifikacijskog okvira Europskoga prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA)

- Izmijenjena Dopunska isprava o studiju, s preporukom o njezinu prihvaćanju u istom obrascu i na isti način kao što je to u Lisabonskoj konvenciji o priznavanju i Europassu.